

OD PRAVLJICE DO ALMANAHOV

DR. TONE STROJIN

Čeprav gorsko pravljicarstvo ni značilna goriška literatura, je pa po snovi najstarejša. Ni znano, ali je temu vzrok pravljica o Zlatorogu, ki so jo obdelovali mnogi, od **Karla Dežmana**, **Antona Aškerc**, **Jožeta Abrahama**, **Frana Saleškega Finžgarja**, **Antona Funtka** do **Pavla Kunaverja**, **Dušana Mevlje** in drugih. Motiv o Zlatorogu je skupen v vseh alpskih deželah¹ z modifikacijami, nauk pa vedno isti: biti dober in pošten, sicer sledi kazen. Novejše priredbe pravljice o Zlatorogu zavijajo kazen v ekološko svarilo, na primer **Marko Pogačnik**.

PRAVLJICA

Sicer pa je tudi sam Triglav zastopan v gorskem pravljicarstvu na različne načine. S triglavskimi pravljicami se je ukvarjal predvsem **Mirko Kunčič**, vemo, da se je z njimi ukvarjala **Mira Marko Debelakova** in si s tem nakopala jezo pri samem **dr. Juliusu Kugyju**², ki je ljubosumno varoval monopol nad vsemi triglavskimi dogajanjem.

Gorski svet, čeprav zlonejši, je bil pravšen za pravljicarstvo tudi na drugih koncih Slovenije. Prednjači Pohorje, o katerem se je razpisal **Jože Tomažič** v številnih delih v zbirki Slovenčeve knjižnice, med katerimi so Pohorske pravljice leta 1942 in Pohorske bajke 1943, še pred njim pa sta Pohorje obravnavala **Josip Brinar** (Pohorske bajke in povesti, založba Učiteljska tiskarna Ljubljana 1937) in **dr. Fran Mišič** (V času in žaru šumovitega Pohorja, v samozaložbi pred vojno).

Podobno kot zagonetno Pohorje s svojimi gozdovi, jezeri in barji sta bila za povesti primerna Bogatin in Golica. Ljudsko izročilo o bajnih zakladih na Bogatinu je v povest zajel **Josip Abram** v Moji Trenti, založila Goriška Mohorjeva družba leta 1972, izpod Golice pa **Slavko Savinšek** v Povesti iz gorenjskih planin, založba Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani leta 1928. Originalen na svoj način je bil **Joža Vršnik Roban**, ki je spisal Preproste zgodbe s solčavskih planin (izšlo v založbi Mohorjeve družbe Celje leta 1978).

Najstarejši med pravljicarji in najbolj znan med vsemi pa je po svojih Bajkah in povestih izpod Gorjancev **Janez Trdina**, ki jih je pisal za Ljubljanski Zvon od leta 1882. Blizu pravljici so kot sodobna literarna oblika idile in zgodbe, s katero so se ukvarjali različni pisci, kot **Metod Turnšek** v delu »Z rodne zemlje« (izdala založba Setev iz Trsta leta 1951). Predalec bi nas zavedlo, če bi naštevati vse avtorje, kajti med idilo in osebno zgodbo je mogoče v goriški literarni tvornosti šteti marsikaj, saj vsa goriška literatura temelji na idili in romantiki.

Zaradi filmske realizacije je še posebej znan **Josip Van-dot** v zgodbah o Kekcu in hudobni Pehti, ki so doživele

več knjižnih izdaj in filmskih uspešnic. Tudi sami filmski sinopsisi treh filmov o Kekcu³ lahko štejejo za literarno delo. Če je kdo naredil med domačo javnostjo in celo v tujini na filmskih festivalih ogromno reklamo za slovenske gore, je bil to Josip Vandot, čeprav so bolj kot on sloveli filmski režiserji in celo pisci filmskih zgodb (Kekec, Srečno Kekec in Kekčeve ukane).

Pravljicarstvo kot hvaležna literarna vrst je bilo svojevrstna uspešnica, zlasti v obdobju med obema vojnama in po zadnji vojni. Težko si je razlagati zakaj. Morda je razlog iskati v sami vsebini gorništa, ki je pospeševalo romantične zgodbe s planin in idealiziralo klasiko zlate dobe gorništa v Alpah.

LJUDSKA POVEST IN LJUDSKA IGRA

Tako kot gorsko pravljicarstvo tudi ljudska povest in ljudske igre niso pravo goriško čtivo, vendar ju moramo zaradi krajev, kjer se povesti in igre dogajajo, in zaradi likov šteti kot gorništvu sorodno slovstvo.

V kategoriji ljudske povesti sta zastopana predvsem predvojni avtor **Janez Jalen** z Ovčarjem Markom leta 1929, Cvetkova Cilka iz leta 1938, Previsi iz leta 1940, s Tropom brez zvoncev iz leta 1941, ki so daleč po vojni doživeli ponatise, in povojni avtor **Tone Svetina** s povestjo Lovčeva hči iz leta 1957 in povestjo Orlovo gnezdo iz leta 1963, oboje je izšlo pri založbi Lipa v Kopru.

³ Štiglic, Ribič, Koch

Planinski vestnik je kriv!

Jamarski klub Železničar iz Ljubljane je zadnji večer letošnjega marca praznoval 40-letnico svojega delovanja. To ni bil občni zbor, ampak slavnostno obujanje spominov, na katerega so sedaj najaktivnejši člani povabili svojih približno 300 kolegov iz prejšnjih generacij, kolikor jih je doslej sodelovalo v tem jamarskem društvu.

Vsaj posredno je bil za to praznovanje kriv tudi — Planinski vestnik. V marčni številki letnika 1954 naše revije je namreč izšel prispevek mladega člana takratnega Društva za raziskovanje jam iz Ljubljane **Dušana Novaka**, ki ga je urednik objavil pod naslovom Občni zbor Društva za raziskovanje jam med društvenimi novicami. Med drugim je bilo v tem prispevku kritično omenjeno, da »je bilo na tem občnem zboru vidno, da je imelo v lanskem letu Društvo največji napredek po osvoboditvi, in to, tega pa občni zbor ni priznal, po zaslugi nekaterih mladih jamarjev, ki so pred letom dni na nekoliko drastičen način Društvo prebudili iz dolgoletnega mrtvila in konzervativizma ... Mladi so res dobro izgledali in izravnavali nasprotja in nadomestili izgubljeni čas z aktivnim delom ... Pri volitvah je bil skoraj soglasno sprejet oz. izvoljen novi, to je stari odbor ...«

¹ glej Jožko Šavli: Slovenska znamenja, založba Gorica 1994

² več o tem Ludvik Zorzut: Odkrite zanimivosti, PV 1961, str. 229, 276, 323, 574

Pravljicarstvo s svojo vsebino je bilo podlaga za razmeroma dobro uveljavljeno in pri ljudstvu sprejeto ljudsko igro na planinske teme. Znan je ljudska igra Divji lovec v štirih slikah, ki jo je dodelal **Fran Saleški Finžgar**. Čeprav ne gre za kakovostna besedila, pa ljudska igra vleče iste korenine kot pravljicarstvo in ima isto javnost. Ljudska igra je doživela več načinov izvedbe na različnih odrih in od različnih režiserjev in dobila celo pevsko izvedbo v Triglavski roži na besedilo **Simona Gregorčiča**, ki jo je priredil in uglasbil **Anton Medved** pod siceršnjim naslovom *Stoji v planini vas*.

Malo znan s svojo ljudsko igro v šestih slikah je ostal **Vlado Pipan** s svojim Dekletom iz Trente (založila Obzorja Maribor leta 1955). Z ljudsko igro in motiviko iz Trente se je poskusil še **Janko Moder** s svojim vide-njem Kekca (izdal Prosvetni servis, Ljubljana 1960, v zbirki Dramska knjižnica, št. 5).

MONOGRAFIJE IN AVTOBIOGRAFIJE

Gorniška literatura se začne z opisi gornških osebnosti, njihovih spominov in opravljenih dejanj. Zdaj ne gre več za anonimne ali izmišljene like, za prispodobne iz ljudskega življenja v gorah. Začetek te vrste literature štejemo v drugo polovico 19. stoletja, ko je bilo konec zlate dobe gornštva in je dozorel čas za stvarno oceno opravljenih dejanj v Alpah. Abstraktno ali pravljico se je umaknilo resničnemu in osebnemu odnosu do gor. Predmet monografij in avtobiografij je bil pregled dela (osvajanja Alp) v kakršnemkoli pomenu (stene, koče, poti, ustanavljanje organizacij in društev).

Ce sta bila že pravljicarstvo in ljudska igra na planinske teme izvirni, ker sta bili vzeti iz gorskega okolja in živ-

ljenja ondotnih prebivalcev, ki so imeli v gorah svoj vsakdanjik, potem so zapisi prvih pristopnikov tista stopnja v razvoju gorniške literature, ki ne temelji več na poslu in na kmečkem stanu, temveč si vzame podlago, iz katere izhaja, prosti čas v gorah, slo po gorskih tveganjih, veselje nad uspehom, po potrditvi lastnega jaza, pa tudi določen znanstveni interes, bodisi na amaterski ali kar na poklicni višini. Gre za spomine klasikov našega gornštva in alpinistike. Takrat je bil v rabi poseben izraz »veleturist« za razliko od tistih »turistov«, ki so hodili po »lisanih poteh« (po **Rudolfu Badjuri**), malo tvegali, bolj veseljačili, se družili in po slovensko narodno razpravljali.

Imali pa smo že v tej vrsti — tudi v današnjih očeh — dva vzornika, ki sta vsak zase, kolikor se je v takratnih časih sploh dalo, predstavljala dve kategoriji gornštva: alpinistiko in planinstvo.

Valentin Stanič je bil tudi pri Avstrijcih (po **Purtscherju**) označen kot prvi alpinist (veleturist) v Vzhodnih Alpah. Bil je mož, ki mu ni šlo zgolj za prvenstvo nad goro, temveč za lastno veselje in za raziskovalni interes (meritve višine, temperature, zračnega tlaka). Res je pisal v nemškem jeziku, saj slovenskih časopisov, ki bi poročali o turah, tam okrog leta 1808⁴ še nismo imeli. Pa vendar je bil ta Staničev zapis ne le potopisne, temveč prave alpinistične narave s citati, ki so razodevali resnično gorniško navdušenje.

Generacijo za Valentinom Staničem je nastopil **Fran Kadičnik**. Bil je trgovec in kot zmernejši hodec iz

⁴ Staničeva tura na Triglav

Še isti mesec je Novak dobil od osrednjega jamar-skega društva pismo, ki ga je podpisal predsednik **dr. Valter Bohinec** in ki se glasi:

»Odbor Društva za raziskavanje jam Slovenije je na svoji seji dne 24. marca 1954 prišel do zaključka, da je Vaš sestavek, objavljen v Planinskem vestniku 1954, št. 3, pod naslovom Občni zbor Društva za raziskavanje jam, škodljiv društvenim koristim. Ker je to že drugi slični primer in ker se je pokazalo, da opomin, izrečen po prvem slučaju, ni imel pozitivnih posledic, je odbor sklenil, da Vas zaradi kršenja društvenih pravil izključi iz članstva našega društva.«

Kot je Dušan Novak obudil spomine na tiste dni v 19. številki Biltena Jamarskega kluba Železnica, ki je izšel konec letošnjega marca ob 40-letnici, so takrat mladi ljubljanski jamarji želeli čim večkrat v jame in čim hitreje spoznati podzemeljske skrivnosti, »žal pa nas starejši niso pustili same na teren. Seveda smo šli, vendar smo potem poslušali očitke; vsako akcijo je namreč moral naročiti in dogovoriti odbor. Med tem pa so na nekatere zanimive akcije odhajali starejši člani sami...«

Po Novakovi izključitvi se je jamarški kolega **Milan Marussig** spomnil svojega bodočega tasta, ki je bil takrat predsednik Planinskega društva Železnica iz Ljubljane — in na društvenem občnem zboru 30. marca 1955 je bila Jamarska sekcija PD Železnica tudi formalno ustanovljena. »Njeni prvi člani smo bili,« piše v spominih v Biltenu Dušan Novak, »**Nada Čadeževa**,

Marjan Raztresen, **Janez Šubelj**, **Marjan Podobnik**, **Marjan Lešar**, **Branko Kocman**, **Miran Marussig**, **Tončka Mrakova** in **Dušan Novak**.«

Ker je bila to sekcija planinskega društva, je bilo njeno osnovno delovanje v gorah, predvsem na visokogorskem krasu na Komni in v okolici Vogla, kjer je PD Železnica takrat načrtovalo gradnjo planinske koče na mestu nekdanjega Skalaškega doma na Rjavi skali. Naneslo je tako, da so bili petičnejši ljudje iz turizma, ki so prevzeli Rjavo skalo, kjer zdaj stoji Ski hotel na Voglu, planinci — »železnicačari« pa so se preselili na drugo stran Bohinjskega jezera, na Vogar, in tam postavili Kosijev dom, ki še vedno obratuje.

Ceprav se je Jamarska sekcija (ki se je sprva celo imenovala Speleološka sekcija) pozneje osamosvojila in ni več članica ali sekcija planinskega društva, je bilo vsaj dve desetletji prvenstveno torišče njenega delovanja visokogorski kras, predvsem v Triglavskem narodnem parku — poleg Kočevske, ki je bila tista leta popolna bela lisa na slovenskem jamar-skem zemljevidu.

V 40 letih obstoja se je za krmilom te jamoslovne enote zvrstilo 15 načelnikov jamarske sekcije in predsednikov jamarskega kluba. Tako sekcija kot klub sta se vseskozi imenovala Železnica, čeprav zadnji dve desetletji z železnico, železnicačari in PD Železnica nista imela čisto nič skupnega. Tako se klub imenuje preprosto zaradi tradicije.

drugačnega testa kot Valentin Stanič, vendar tipičen predstavnik tiste zvrsti gornišstva, ki je danes, znano kot izletništvo, množična. Njegovi zapisi so potopisne narave, umirjeni, samozadovoljni nad uživanjem gorske narave, domoljubni in tudi po načinu izražanja primerni času.

Izpostavljamo predvsem dva, čeprav smo imeli v tistem času, kar se Kadilnika tiče, vsaj nekaj samotarjev, ki so tu in tam kaj zapisali ali se je o njih kaj poročalo; vendar je bil Kadilnik nekaj desetletij vse do ustanovitve SPD leta 1893 prvak med samohodci in neke vrste prototip nekdanjega tipa turista. Ker je tudi prehodil več kot drugi sodobniki na leto in sicer, zasluži, da ga omenjamo kot značilen primer iz tega obdobja pred ustanovitvijo SPD oziroma pred začetkom izhajanja Planinskega vestnika.

Medtem ko je Valentin Stanič dobil svojo monografijo izpod izvrstnega peresa **Evgena Lovšina** in iz gradiva **Mije Tominec**, **dr. Arnošta Brileja** in še zlasti **dr. Jože Lavrenčiča** v samostojni izdaji Planinske založbe iz leta 1956, se je Fran Kadilnik večinoma opisal kar sam v svojih črticah, ki jih je uredil in uvod o Franu Kadilniku napisal **dr. J. C. Oblak** v poljudni izdaji *Golica in Kadilnikova koča* (izd. J. Blasnik leta 1905).

Kot biografski povesti, ki sta tako označeni in posvečeni Valentinu Staniču, sta v založbi Goriške Mohorjeve družbe v Gorici leta 1973 v samostojni izdaji prispevala Joža Lavrenčič s poglavjem *Cerovškov gospod* in **Ivan Pregelj** s prispevkom *Božja pot*. V tej izdaji je zlasti pomemben Zapisek o Staniču, ki ga je napisal **Marijan Breclj**. Sicer sta tu objavljena še Staničeva pridiga v slovenščini iz leta 1811 v objavi **dr. Rudolfa Klinca** in zapis o Valentinu Staniču, ki ga je prispeval takratni škof **Anton Martin Slomšek**. Kot dokumentacija so dodana tri Staničeva pisma **Franu Metelku** in **Matiji Čopu**.

Čeprav svojih goriških spominov **Jože Abram-Trenčar** ni niti zbral, niti pripravil za objavo, moramo celoto spisov, ki jih je napisal za različne revije in tudi za Planinski vestnik, smatrati kot zbornik o Trenti, ki je izšel pri Goriški Mohorjevi družbi leta 1972 pod naslovom *Moja Trenta*.

Ti Abramovi spisi o Trenti so posrečeno dopolnili Kugyjevimi. Spremenio besedo k Abramovim spisom je napisal, zbral in uredil **Joško Kragelj**.

Iz obdobja po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva velja omeniti **Frana Kocbeka**, ki je v zborniku *Savinjske Alpe* (izdala Savinjska podružnica SPD, založil Goričar & Leskošek leta 1926) med drugim prispeval svoje planinske spomine. Tako v tem zborniku — spomenici ob tridesetletnici Savinjske podružnice SPD, kot za proslavo 70-letnice **dr. Johannesa Frischaufa**, ki jo je enako pripravila Savinjska podružnica SPD, je Fran Kocbek opisal svojega prijatelja prof. dr. Johannesa Frischaufa. Oba zaslužna za SPD še danes nimata samostojne in priložnostne brošure za svoje delo. Čeprav je bil dr. Julius Kugy med vsemi naštetimi največkrat omenjan, prevajan in ponatisnjen, tudi nima o svojem delu in osebnosti samostojne knjige izpod peresa slovenskega avtorja, čeprav je najbrž edini, ki ga omenjajo vsi goriški leksikoni na svetu.

Njegov sodobnik **Jakob Aljaž** se je sam še za življenja — resnično pa na prošnjo takratnega urednika Planinskega vestnika — popisal kar sam v Planinskem vestniku. Njegovi spomini so izhajali v nadaljevanjih v letih 1921/22. Kot samostojen Aljažev zbornik s komentarjem **Jožeta Urbanije**, **Stanka Klinarja**, **dr. Eda Škulja** in **dr. Toneta Strojina** je izšel kot redna knjiga Mohorjeve družbe Celje za leto 1993. Lahko rečemo: če je kdo izvirno in po domače opisal predvojno dobo SPD, je to doslej storil le Jakob Aljaž z njemu lastno po gorenjsko zavito besedo in šegavostjo med vrsticami.

Čeprav je bil **Josip Lavtižar** Jakobu Aljažu sosed in stanovski tovariš ter zelo plodovit pisec, se, žal, ni potrudil za svoje planinske spomine.

Najbolj temeljito je svoje življenje in delo opisal **dr. Henrik Tuma** v obsežnem delu *Iz mojega življenja* (izdala Naša založba leta 1937 ob poglobljenem spremnem zapisu **dr. Dušana Kermavnerja**). To delo daleč presega osebno biografijo, saj so iz prve roke zajete in opisane takratne politične, zgodovinske in družbene razmere na Slovenskem, Tržaškem in Goriškem.

Sicer pa se je o naših veleturistih in organizatorjih planinstva pred zadnjo svetovno vojno razen morda v Planinskem vestniku kaj malo pisalo. Ni še prišel pravi čas, ni še dozorela »zgodovinska distanca«.

Po drugi svetovni vojni si je leta 1956 ustanovljena Planinska založba pri PZS omislila celo serijo monografij pod skupnim naslovom *Naši veliki planinci*. Toda izšle so le o Jakobu Aljažu (spisal **Janko Makar**), o **Baltazarju Hacquetu** (spisal **Josip Wester**), o **dr. Klementu Jugu** (spisali **Zorko Jelincič**, **dr. Vladimir Kajzelj** in **dr. Vladimir Bartol**) in o **dr. J. C. Oblaku** (spisal **Josip Wester**).

Pozneje je serijo o zaslužnih slovenskih gornikih samoiniciativno ob priložnostnih jubilejih nadaljeval dr. Tone Strojina, in sicer o Gorskem društvu Triglavski prijatelji kot predhodniku SPD in o **Ivanu Žanu**, o dr. Henrikumu Tumi, o Jakobu Aljažu v slovenskem planinskem izročilu ter o **prof. Franu Orožnu** in začetkih Slovenskega planinskega društva, vse v založbi pri različnih planinskih društvih.

IDEOLOŠKO ALPINISTIČNA LITERATURA IN ALMANAHI

Goriško literaturo moramo načelno razdeliti na tisto, ki alpinizem obravnava kot sociološki pojav ali kot fizično dejavnost v gorah in stenah. Številčno je druga vrsta obsežnejša od prve. Težko je obrazložiti, zakaj je tako, vendar ni pri drugih alpskih narodih nič drugače.

Razložimo si to lahko le tako, da je za ideološko obravnavo teh in podobnih vprašanj potrebno več razmišljanja in pregleda, globinske in filozofske osvetlitve kot za obravnavanje alpinističnih podvigov v stenah, kjer gre bolj za opise opravljenih prvenstev v gorah.

Če ostanemo zaenkrat pri ideološki alpinistični literaturi, moramo najprej obravnavati almanaha kot kolektivni pregled ideološke problematike alpinizma.

Kronološko prvi v kategoriji ideološko alpinistične literature na Slovenskem je predvojni almanah ideoloških člankov izpod peres znanih gornikov klasične dobe v prevodu in izboru **Janeza Gregorina**, ki je sam prispeval poglobljen uvod v tematiko. V knjigi V borbi z goro, ki je izšla v zbirki Planinske Matice (uredil **Pavel Debevec**) v letniku 1937/38, so bili izbrani članki samo angleških, nemških in avstrijskih alpinistov, ki pomenljivo obravnavajo in odražajo klasično dobo v Alpah. Škoda, da med tujimi gorniki ni bil uvrščen kakšen domač; z razlogom bi lahko bil uvrščen, recimo, vsaj dr. Klement Jug.

Zamujeno je dosti kasneje »popravlil« **Bine Mlač**, ki je iz izbora številne literature v letih 1992 in 1994 v založbi Didakte iz Radovljice pripravil dva dela knjige Pionirji alpinizma, v katerih pa je upošteval tudi izvrstni slovenski alpinisti **Miro Marko Debelakovo** in **Pavlo Jesihovo**.

Doživljanje psihičnega v alpinistiki, kot so uredniki poimenovali temo posebnega zbornika Alpinističnih razgledov pod naslovom Naša alpinistična misel leta 1988, so prispevki številnih, vendar domačih avtorjev na tem področju.

Osnovna značilnost omenjenih almanahov je ta, da so uredniki pazili ne samo na to, kateri alpinisti so v izboru, temveč tudi, da vsebina članka ne bo le tehničnega značaja. Na to velja opozoriti posebej zato, ker so sicer v uredništvo Planinskega vestnika stalno deževale pripombe, da revija objavlja preveč alpinistične vsebine, ki je za večino nezanimiva in pisateljsko enolična, ker je preveč tehnično opisna. Zato je ob omenjenih almanahih pomembno, da se je z njimi in prek njih s prispevki sodelavcev odprl tudi v naši gorniški literaturi personalizem, kjer moč osebnosti in razmišljanja duha prevladuje nad tehničnimi opisi.

Kljub poudarjanju etičnosti alpinizma Slovenci doslej razen sprejetja častnega kodeksa slovenskih planincev nismo imeli nobenega dela, ki bi bilo naravnano na etično vsebino. Poskus na to temo je opravil dr. Tone Stroj in v delu Etika in odgovornost v gorah (Didakta, Radovljica, 1995).

Bralec bi pričakoval, da je za področje ideološko alpinistične literature knjig za celo polico, pa je bilo takšnih razpravljalcev malo. Še vedno ostaja v celotni slovenski gorniški literaturi na prvem in odličnem mestu delo dr. Henrika Tume »Pomen in razvoj alpinizma« (izdal TK Skala leta 1930). Takšna razmišljanja so bila bolj kot kdajkoli načrtna v obdobju TK Skala, o čemer priča tudi delo **dr. Mirka Kajzelja** Naš alpinizem (izdal TK Skala, Ljubljana 1932) z uvodnim člankom **Albina Torellija** Vrednota alpinizma. Sicer so se pa z ideološkimi vprašanji gornišva in alpinizma v Planinskem vestniku ukvarjali še dr. Klement Jug, **dr. Cene Malovrh**, **prof. Tine Orel**, **Marko Dular**, **Peter Markič**, **Tone Škarja**, **dr. Tone Stroj** in dr.

Drugačna od ideološke je alpinistična in posebej odpravarska literatura. Ne le da je od ideološke neprimernejša bolj bogata in številna, tudi znotraj nje so razlike, pa ne samo po številu del. Čeprav Slovenci slovimo kot alpinističen narod, iz kasnejšega naštevanja alpinističnih del izključno iz domačih sten sledi, da jih je razmeroma malo v primerjavi z domačo izvirno himalajsko literaturo. Tudi sicer med odpravarsko literaturo pri nas prevladuje himalajska daleč pred tisto iz drugih tujih gorstev. So pač že več kot tri desetletja slovenski alpinisti usmerjeni predvsem v Himalajo, domače stene tudi v zimskih razmerah služijo le kot telovadnica, odprava na kakšen drug neazijski kontinent pa za prijetno spremembo.

(Nadaljevanje prihodnjic)

NEKATERI VIDIKI HUMANIZACIJE PRI DELU Z MLADIMI V PLANINSKI ORGANIZACIJI

USMERJEVALCI MLADIH GORNIKOV

FRANJO KRPAČ

Vzgoja v prostem času in vzgoja za prosti čas, delovanje v naravi, usklajeno s spoznanji ekologije, upoštevanje osebnosti svojih članov, to so temeljni dejavniki pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti mladih v planinski organizaciji. Pri tem ima odločujočo vlogo znanje vseh, ki so na različnih ravneh vključeni v vodenje dejavnosti. Poleg strokovno gornškega znanja bo potrebno v večji meri spoznavati znanja o človeku in delu z njim. Le tako bo mogoče govoriti o humanejšem delovanju. Zagotovo lahko trdimo, da so prva vodenja mladih v gore, ki so jih že pred desetletji izvajali nekateri učitelji (**P. Kunaver**, **T. Orel**), ko so svoje dijake in učence vodili v gore, humana dejanja.

Planinska zveza Slovenije je spoznala, kako pomembno je, da se z gorniško dejavnostjo ukvarja čim več mladih. Za to področje je v svojem organizacijskem sistemu ustanovila posebno komisijo — Mladinsko komisijo (MK), ki se že več kot tri desetletja ukvarja s

problemi vodenje mladine v gore. Razmišljanja so predvsem v okvirih njenega delovanja.

PROJEKTI V VZGOJNEM SISTEMU MLADIH V PLANINSKI ORGANIZACIJI

MK je izoblikovala svoj vzgojni sistem za vsa starostna obdobja. Pričenja s predšolskimi otroki, kjer deluje predvsem v navezavi z vrtci, temelji na projektu »Ciciban planinec« in v zadnjem času nadgrajuje v Cicibanovih planinskih uricah.

Osnovnošolcem je namenjen projekt »Mladi planinec«, do pred kratkim »Pionir planinec«. Projekt, ki je motivacijsko usmerjen, je bil uspešen, saj je izdatno povečal članstvo mladih v planinski organizaciji in obogatil njihovo dejavnost. Bil je zgled kasneje uvedenemu projektu Ciciban planinec in tudi organizacijska izkušnja zanj.

V Vojvodini so ga posnemali in ga prilagodili svojim pogojem. Veliko zanimanja je požel tudi v inozemskih planinskih organizacijah.